

Memo

afzender **Plaatsvervangend Griffier**

opsteller

telefoon

e-mail

aan de leden van de vaste commissie KOREL

datum 27 september 2024

betreft *Interne notitie voorbereiding brainstormsessie KOREL mogelijke gemeenschappelijke inzet zittingsperiode 2023-2027*

Inleiding

Na het commissiewerkbezoek aan het Caribisch deel van het Koninkrijk in het voorjaar van 2024 ([CLIX](#)) zijn de mogelijkheden in de commissie besproken om hier opvolging / verdere invulling aan te geven. Allereerst heeft schriftelijk overleg met de regering plaatsgevonden.¹ Tevens is het idee geopperd om in een besloten brainstormsessie van de commissieleden te kijken of het mogelijk is om gemeenschappelijke aandachtspunten voor de komende drie jaar te identificeren, en in het verlengde daarvan mogelijk zelfs een gemeenschappelijke inzet van de commissie als geheel. Daarbij is ook aandacht gevraagd voor de rolneming van de Eerste Kamer(commissie), mede ten opzichte van de Tweede Kamer(commissie).

In de commissievergadering van 10 september 2024 zijn door de commissieleden een aantal mogelijke thema's ter verdere bespreking genoemd, die in dit memo op een rij zijn gezet en kort geannoteerd.

Thema's CAS-landen

1. *Democratisch deficit*

In het Interparlementair Koninkrijksoverleg (IPKO) van juni 2024 ([33845, AP](#)) is gesproken over het onderwerp van het democratisch tekort in het Koninkrijk.

Beide Kamers wachten in dit kader nog op de presentatie van het gezamenlijke voorstel van de Staten van Aruba, Curaçao en Sint Maarten voor een Rijkswet Koninkrijksgeschillen.

Het IPKO besloot voorts het Presidium te mandateren om een breed geschakeerde groep "Democratisch tekort Koninkrijk" van onafhankelijke (wetenschappelijke) deskundigen samen te stellen. Deze groep zal worden verzocht om reeds bestaande en nieuwe voorstellen tot vermindering van het democratisch tekort binnen het Koninkrijk overzichtelijk in kaart te brengen, te analyseren (pro's en contra's voor betrokkenen) en samen te vatten, en tevens de reikwijdte en betekenis van bestaande Statuutsbepalingen (o.a. de artikelen 3, 11, 26, 27, 38, 43 en 51) in ogenschouw te nemen en analyseren. Aan het instellen van de groep wordt thans gewerkt, al heeft dit vertraging opgelopen door Statenverkiezingen in Sint Maarten (19 augustus 2024) en Aruba (6 december 2024).

Voorts is op 9 september jl. een [brief](#) over een te organiseren Koninkrijksconferentie toegezonden aan de Koninkrijksregering.

---

¹ [Kamerstukken 2023/2024, CLIX, B.](#)

datum 27 september 2024

blad 2

2. Koninkrijksaangelegenheden en autonomie

Voor de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten berust de primaire verantwoordelijkheid voor het landsbestuur bij de regeringen van deze landen zelf, met uitzondering van de limitatief in het Statuut opgesomde Koninkrijksaangelegenheden (artikel 3 Statuut). Dat artikel van het Statuut bepaalt de "aangelegenheden van het Koninkrijk", welke door de Raad van Ministers voor het Koninkrijk (Rijksministerraad) worden behartigd. Alles wat niet in artikel 3 van het Statuut is opgesomd, is daarmee in beginsel een autonome landsaangelegenheid van Aruba, Curaçao en Sint Maarten, waar de Kamers in principe geen bemoeienis mee of zeggenschap over hebben. In recente jaren is wel bediscussieerd of niet meer taken als Koninkrijksaangelegenheid zouden moeten worden aangemerkt (bij voorbeeld onderwijs, justitie of gezondheidszorg).

De scheiding tussen het niveau van de autonome landen en dat van het Koninkrijk is overigens minder scherp afgebakend dan het op het eerste gezicht lijkt. Artikel 43 van het Statuut bepaalt de zorgplicht van de (autonome) landen voor de verwezenlijking van fundamentele menselijke rechten en vrijheden, de rechtszekerheid en de deugdelijkheid van het bestuur, maar het waarborgen van die rechten is uiteindelijk – wanneer de landen falen – een aangelegenheid van het Koninkrijk (waarborgfunctie ex artikel 43, tweede lid, Statuut). Ook kunnen landen krachtens artikel 38 van het Statuut onderling regelingen treffen in de vorm van rijkswetten of algemene maatregelen van rijksbestuur over onderwerpen die in beginsel vallen onder de autonome bevoegdheden van de landen. Dit zijn de zogenoemde consensusrijkswetten, omdat ze consensus tussen de landen veronderstellen om die zaken door middel van een rijkswet te regelen. Consensusrijkswetten zijn vastgesteld op het terrein van justitie (bijvoorbeeld voor de politie, het OM en voor de rechterlijke macht) en op het terrein van het financieel toezicht (Rijkswet financieel toezicht).

De discussie over de reikwijdte van de autonomie van de CAS-landen is recent ook gevoerd naar aanleiding van de door Nederland verleende liquiditeitssteun volgend op de COVID-pandemie en de aan die steun verbonden voorwaarden voor hervormingen in de CAS-landen. Op [4 april 2023](#) informeerde de toenmalige staatssecretaris van BZK de Kamers dat de regering van Nederland op basis van artikel 38, eerste lid, Statuut een onderlinge regeling was overeengekomen met de regeringen van Aruba, Curaçao en Sint Maarten ter uitvoering van de hervormingen in de publieke sector van deze Caribische landen. De onderlinge regeling houdt de juridische grondslag in voor de samenwerking die reeds in 2020 is gestart en die in februari 2022 eerst in de vorm van de (consensus)rijkswet Caribisch orgaan voor hervorming en ontwikkeling (COHO) bij de Tweede Kamer was ingediend. Voor dat Rijkswetsvoorstel bleek in (met name) de Staten van de Caribische landen onvoldoende draagvlak, reden waarom een alternatief is gezocht in de vorm van deze regeling. De door te voeren hervormingen zijn vastgelegd in een landspakket per land en zien op een waaier aan onderwerpen. Monitoring vindt plaats via [uitvoeringsagenda's](#) per land, die ook in de commissie worden geagendeerd.

Terzijde wordt tot slot opgemerkt dat het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, waarin de rechtsorde van het Koninkrijk is verankerd, dit jaar op 15 december zijn 70-jarig bestaan viert.

3. Komende wetgeving

Op dit moment is een nieuw voorstel voor een Rijkswet Aruba financieel toezicht in voorbereiding. Aruba en Nederland zijn op 24 mei 2024 een bestuurlijk akkoord overeengekomen om weer te gaan samenwerken aan een rijkswet. In die wet worden onder meer begrotingsnormen en financieel toezicht opgenomen.

Een tweede voorstel van rijkswet betreft het Caribische voorstel voor een Rijkswet Koninkrijksgeschillen. In het IPKO van juni 2024 is besproken dat dit ontwerp enkele weken na het IPKO zou worden gedeeld met alle parlementen. Het ontwerp is tot op heden nog niet ontvangen.

datum 27 september 2024

blad 3

4. Overig

Tijdens de commissievergadering van 10 september jl. werden overigens enkele actuele onderwerpen genoemd: bevorderen bestuurlijke stabiliteit in Aruba, Curaçao en Sint Maarten met inbegrip van de integriteit van verkiezingen; situatie Curaçao Medical Centre (CMC) (zie ook antwoorden d.d. 23 september 2024 op Tweede Kamervragen (1) en (2)); en migratie, drugssmokkel en illegaliteit.

Thema's Caribisch Nederland

1. Komende wetgeving

Op dit moment is een wijziging van de Wet openbare lichamen BES (WolBES) en de Wet financiën openbare lichamen BES (FinBES) in voorbereiding. Hiermee wordt onder meer opvolging gegeven aan de [voorlichting van de Raad van State](#) over de bestaande vormgeving tussen Caribisch en Europees Nederland en de coördinerende rol van BZK, alsmede het [IBO Koninkrijksrelaties](#) (zie ook de relevante paragrafen (p. 16-17) van het werkbezoekdossier KOREL d.d. 5 februari 2025). Meest recent is de Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van de werkconferentie in [maart 2024](#) tussen het ministerie van BZK en de eilandsraden en bestuurscolleges van Bonaire, Sint Eustatius en Saba. In haar [brief](#) van 10 juni 2024 heeft de toenmalige staatssecretaris aangegeven dat zij beoogde de herzieningswet WolBES-FinBES voor het einde van het jaar voor te leggen aan de Raad van State voor advisering.

Tevens wordt de nodige wetgeving voorbereid die (mede) van toepassing is op Caribisch Nederland. Via de [Lijst stand van zaken wetgeving \(ook\) van toepassing in Caribisch Nederland](#), die standaard bij mededelingen en informatie van de commissievergadering wordt gevoegd, wordt u over deze wetsvoorstellen geïnformeerd. In de regel behandelen de vakcommissies wijzigingswetgeving m.b.t. Caribisch Nederland en KOREL "nieuwe" voorstellen van wet. In voorkomende gevallen vindt de voorbereiding van wijzigingswetgeving wél in KOREL plaats, bijvoorbeeld bij voornoemd wijzigingsvoorstel WolBES/FinBES en bij de Wijzigingswet SZW-wetten BES 2024 (gezien samenhang armoedeproblematiek).

2. Armoedebestrijding

Het thema armoedebestrijding heeft al geruime tijd de aandacht van de commissie. Zie ook [paragraaf 3.4](#) in het werkbezoekdossier KOREL d.d. 5 februari 2024. Bij brief van [2 februari 2024](#) heeft het toenmalige kabinet een reactie gestuurd op het rapport van de Commissie sociaal minimum Caribisch Nederland ('[Een waardig bestaan](#)'). Op [19 maart jl.](#) heeft uw commissie besloten eerst het commissiedebat in de Tweede Kamer over dit onderwerp af te achten, alvorens het opnieuw te agenderen. Dit commissiedebat is door de Tweede Kamercommissie verplaatst naar 22 november 2024, in afwachting van de publicatie van de Monitor Brede Welvaart en SDG's Caribisch Nederland 2024.

In het huidige regeerprogramma staat ter zake de volgende passage: "*Het kabinet wil de bestaanszekerheid en de voorzieningen in Caribisch Nederland verbeteren. Dat doen we samen met Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Dit betekent dat alle verbeteringen die we voorstellen voor Europees-Nederland in principe van toepassing zijn voor Caribisch Nederland, tenzij er redenen zijn om dat niet te doen*".² De huidige staatssecretaris van BZK van BZK heeft [aangekondigd](#) dat (nog) een kabinetsreactie volgt op bovengenoemd rapport, die onder meer ingaat op de maatregelen voor de lange termijn en een integrale aanpak ter verbetering van de bestaanszekerheid. Zijn verwachting is dat hij deze vóór 22 november 2024 aan de Kamer kan aanbieden.

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2024/09/13/regeerprogramma-kabinet-schoof> (pagina 12).

datum 27 september 2024

blad 4

3. Verhouding Caribisch Nederland tot de Europese Unie

Op dit moment hebben de Caribische delen van het Koninkrijk der Nederlanden (zowel de landen als de bijzondere openbare lichamen) de LGO-status (landen en gebieden overzee). Bij apart LGO-besluit is geregeld welke onderdelen van het Europees recht al dan niet van toepassing zijn op deze gebieden en welke verplichtingen er gelden. Een alternatieve mogelijkheid is het verkrijgen van de UPG-status (ultraperifeer gebied). In dergelijke gebieden is het EU-acquis integraal van toepassing. Overigens geldt dat een statuswijziging alleen kan plaatsvinden indien alle landen van het Koninkrijk vooraf akkoord gaan met de statuswijziging.³ Een nadere uitleg kunt u vinden op de website van het Expertisecentrum Europees Recht van het ministerie van Buitenlandse zaken: [5. De juridische gevolgen van een eventuele statuswijziging | Expertisecentrum Europees Recht \(minbuza.nl\)](https://www.minbuza.nl/onderwerpen/europees-recht/5-de-juridische-gevolgen-van-een-eventuele-statuswijziging).

Over de toegang van de Caribische delen van het Koninkrijk tot EU-fondsen is recent in het IPKO van juni 2024 een uitgebreide technische presentatie ontvangen. In de [reactie](#) op de IPKO afsprakenlijst d.d. 10 september 2024 heeft de staatssecretaris van BZK ook een overzicht geboden. Ook is van de zijde van de Nederlandse regering een speciaal gezant aangesteld voor de BES bij de EU, de VN en Latijns-Amerika, dhr. Rijna.

---

³ Als ware het een Statuutswijziging (zie verklaring 60 bij artikel 355 van het EU-werkingsverdrag).